

Jacek Dworzecki*, Izabela Szkurlat**

SPECJALNA OCHRONA ŚWIADKA W REPUBLICE CZESKIEJ. ZARYS PROBLEMATYKI

Streszczenie

Artykuł prezentuje ochronę świadków w ramach skoordynowanych działań wymierzonych w przestępczość zorganizowaną na terenie Republiki Czeskiej. Wskazano na możliwości prawne, jakie są dostępne w Republice Czeskiej dla ochrony świadka, i scharakteryzowano instytucję świadka anonimowego. Poruszono również kwestię tzw. instytucji specjalnej ochrony świadka, która funkcjonuje na mocy aktu prawnego z 2001 roku. Opisano także formę ochrony świadka polegającą na krótkoterminowej ochronie osób.

Słowa kluczowe: ochrona świadka w Republice Czeskiej, świadek anonimowy, instytucja specjalnej ochrony świadka, krótkoterminowa ochrona osób

Wstęp

Zeznania świadka w postępowaniu karnym są postrzegane przez środowisko ekspertów jako podstawowy i najczęściej najważniejszy środek dowodowy w sprawie, dzięki któremu możliwe jest ustalenie okoliczności przestępstwa i wykrycie jego sprawcy. Znaczenie zeznań świadka zyskuje na wartości w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej lub działań wykrywczych w przypadku najpoważniejszych przestępstw¹. W tych sytuacjach poziom zagrożenia dla życia i zdrowia świadka znacząco wzrasta, a obowiązkiem państwa i rolą organów ścigania jest zapewnienie stopnia bezpieczeństwa adekwatnego do potencjalnych zagrożeń. W realiach Republiki Czeskiej tego typu działania wpisują się w obszar polityki karnej kraju². Znaczenie przestępczości

* Ambis Praga, e-mail: jacekdworzecki@o2.pl, ORCID: 0000-0002-9357-5713.

** Uniwersytet Pomorski w Słupsku, e-mail: izabela.szkurlat@upsl.edu.pl, ORCID: 0000-0001-6320-8421.

¹ R. Kwasiński, *Metody przesłuchiwań stosowane przez FBI*, Warszawa 2020, s. 27.

² H. Válková, J. Kuchta, *Základy kriminologie a trestní politiky*, Praha 2005, s. 31–32.

międzynarodowej wskazuje, że niezbędne jest posiadanie dobrze zorganizowanej i koordynowanej doktryny ochrony świadków. To podejście jest popierane nie tylko przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, ale również inne organizacje o zasięgu ponadregionalnym, np. Organizację Narodów Zjednoczonych, Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie czy instytucje pozarządowe, np. Transparency International.

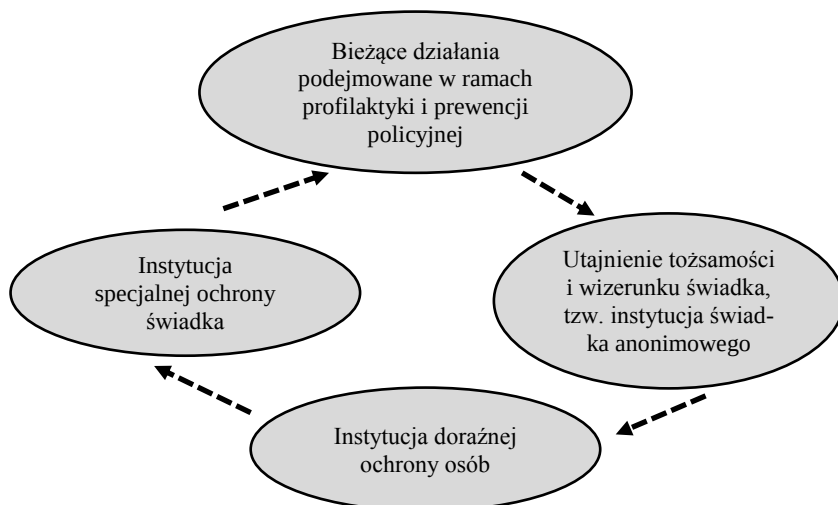
Ochrona świadków to jedna z najistotniejszych form reakcji podejmowanych przez policję na płaszczyźnie krajowej w ramach wielotorowych, skoordynowanych działań wymierzonych przeciwko przestępczości zorganizowanej. Opracowanie przedstawia prawne i organizacyjne aspekty ochrony świadków w Republice Czeskiej. Przytoczone informacje będą miały ogólny, poglądowy charakter, bowiem ta problematyka w ujęciu taktycznym i technicznym objęta jest klauzulą tajności. W materiale wykorzystano informacje pozyskane w ramach wywiadów eksperckich, przeprowadzonych z funkcjonariuszami czeskiej policji zajmującymi się ochroną świadka lub posiadającymi doświadczenia w tym zakresie.

Możliwości prawne ochrony świadka w realiach Republiki Czeskiej

W Republice Czeskiej występuje wiele rozwiązań dotyczących ochrony świadka, w tym działania *stricte* oparte na rozwiązaniach procesowych i czynności o fizycznym charakterze³. Najpopularniejszą formą podejmowanych działań ochrony procesowej jest instytucja świadka anonimowego. Działania ochronne opierają się także na instytucji specjalnej ochrony świadka, jak również tzw. krótkoterminowej ochronie osób. Wyżej wymienione działania zostały prawnie zaimplementowane do § 50 ustawy nr 273 z dnia 17 lipca 2008 r. o Policji Republiki Czeskiej⁴. Poniżej wskazane formy ochrony (schemat 1) mają w istocie ten sam cel, tj. zapewnienie maksymalnej ochrony świadkom, niemniej różnią się od siebie zarówno regulacjami wewnątrzinstytucjonalnymi, zaangażowanymi siłami i środkami policyjnymi, jak również stopniem ingerencji służb w przestrzeń życia prywatnego chronionych osób.

³ M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*, Praha 2003, s. 64.

⁴ Ustawa nr 273 z dnia 17 lipca 2008 r. o Policji Republiki Czeskiej (Zbiór ustaw z 2008 roku, pozycja 91 z późn. zm.).

Schemat 1. Formy działań ochronnych podejmowane przez policję oraz służbę więzienną wobec osób zagrożonych

Źródło: opracowanie własne.

Do działań ochronnych, w tym dotyczących świadków w prowadzonych postępowaniach, należy również zaliczyć bieżące czynności prewencyjne podejmowane przez funkcjonariuszy czeskiej policji w codziennej służbie. Do praktycznych aspektów działań podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa osób uczestniczących w postępowaniach prowadzonych przez policję czy prokuraturę zaliczymy m.in. działania patrolowo-interwencyjne prowadzone przez policjantów służby prewencji⁵, działania rozpoznawcze służby kryminalnej, w tym obserwacja miejsca zamieszkania osoby chronionej, lub specjalne rozwiązania prawne przewidziane w czeskim porządku prawnym, np. administracyjna zmiana oficjalnego miejsca zamieszkania, przeniesienie osób chronionych w inne, publiczne miejsce lub umieszczenie ich w tzw. bezpiecznym miejscu odosobnienia. Takie działania optymalizują koszty ochrony, gdyż łatwiej i taniej jest zachować poziom bezpieczeństwa chronionego z wykorzystaniem funkcjonariuszy regularnie patrolujących teren jego nowego miejsca pobytu. Wówczas ochrona fizyczna przez nieumundurowanych, uzbrojonych w broń automatyczną policjantów odbywa się w trybie doraźnym⁶ lub czasowym⁷.

⁵ Š. Kočan, B. Löffler, D. Zámek, *Poriadková polícia*, Plzeň 2013, s. 19.

⁶ Tryb doraźny charakteryzuje się luźnym cyklem dobowym realizacji zadań ochronnych, tj. policjanci chronią osoby objęte programami ochrony przez 8 godzin na dobę w wybranych przez siebie przedziałach czasowych. Źródło: opracowanie własne.

Powyższe tryby działań ochronnych wpisują się w kategorię ochrony fizycznej. Zasadniczo tego typu działania są realizowane przez policjantów z jednostek terenowych policji, na których terenie pod względem właściwości przebywają osoby chronione. Jedynym podmiotem operującym i koordynującym działania ochronne na terenie całego kraju jest Jednostka Działań Specjalnych umiejscowiona w strukturach Prezydium Policji w Pradze⁸. W najpoważniejszych sprawach policjanci z tej jednostki, poza koordynacją działań we współpracy z określoną komendą wojewódzką, przejmują również na siebie część ochrony fizycznej (np. ochrona w sądach, prokuraturze, miejscach publicznych, gdy powszechnie wiadomo, że chroniony świadek będzie tam przebywał o określonej porze).

Pośród kompilacji form ochrony świadków dostępnych w realiach Republiki Czeskiej możemy wskazać:

- służbę patrolowo-interwencyjną realizowaną przez policjantów służby prewencji w rejonie miejsca zamieszkania, przebywania osoby chronionej, połączoną z działaniami ochrony fizycznej świadka w trybie doraźnym lub czasowym;
- działania ochrony fizycznej świadka w trybie doraźnym lub czasowym, połączone z utajnieniem jego tożsamości i ochroną wizerunku (ochrona procesowa w ramach instytucji świadka anonimowego), realizowane poza miejscem jego dotychczasowego zamieszkania;
- służbę patrolowo-interwencyjną w miejscu zamieszkania świadka, połączoną z działaniami ochrony fizycznej (w różnym trybie) oraz z utajnieniem jego tożsamości (ochrona procesowa), zwłaszcza gdy zeznania świadka stanowią ważny środek dowodowy w szczególnie skomplikowanych i przewlekłych postępowaniach prowadzonych przez centralne instytucje czeskich organów ścigania;
- indywidualną ochronę świadka i udzielenie mu wielopłaszczyznowej pomocy przez Jednostkę Działań Specjalnych Prezydium Policji w Pradze.

Instytucja świadka anonimowego

Instytucja świadka anonimowego przyjmuje zazwyczaj postać tylko działań procesowych (rzadko ochrony fizycznej, nawet w przypadku udziału w rozprawach sądowych)⁹. W dokumentach procesowych świa-

⁷ Tryb czasowy to ochrona w wymiarze 8–12 godzin na dobę w konkretnych, ustalonych z chronionym przedziałach czasowych. Źródło: opracowanie własne.

⁸ M. Šteinbach, *30 let Policie České republiky*, Praha 2021, s. 52.

⁹ Np. w realiach RP świadek anonimowy jest na wniosek sądu chroniony przez policjantów z Wydziałów lub Zespołów ds. Ochrony Osób Zagrożonych Komend Wojewódzkich.

dek anonimowy występuje tylko pod kryptonimem liczbowym, a czynności procesowe prowadzone przez policję czy prokuraturę zawsze odbywają się bez udziału osób trzecich.

Instytucja świadka anonimowego została zaimplementowana do ustawy nr 141 z dnia 9 grudnia 1961 r. o postępowaniu karnym¹⁰, poprzez wejście w życie ustawy nowelizacyjnej nr 292 z dnia 10 listopada 1993 r. o zmianie i uzupełnieniu ustawy nr 141/1961 o postępowaniu karnym, ustawy nr 21/1992 o bankach i ustawy nr 335/1991 o sądach i sędziach¹¹. Aktualnie ten najpowszechniej wykorzystywany w Czechach sposób specjalnej ochrony procesowej świadka jest ujęty w § 55 ustęp 2 ustawy 141/1961 o postępowaniu karnym. Treść tego ustępu brzmi: „Jeżeli zostały ujawnione okoliczności, z których wynika, że życie lub zdrowie świadka i/lub osoby/osób dla niego najbliższych, jest w związku z udziałem w postępowaniu karnym zagrożone lub istnieje zagrożenie dla przysługujących mu/im konstytucyjnie praw, a nie da się tego zagrożenia odsunąć w inny sposób, organy ścigania wdrażają działania polegające na utajnieniu tożsamości świadka i jego wizerunku poprzez: nadanie świadkowi kryptonimu liczbowego, który jest wpisywany zamiast danych osobowych do dokumentów procesowych, niewpisywanie do dokumentów procesowych danych osobowych świadka lub ich wyłączenie z materiałów postępowania do wyłącznej wiadomości przedstawicieli organów ścigania i sądu zajmujących się tym postępowaniem. Świadek zostaje pouczony o prawie wnioskowania o utajnienie własnej osoby w postępowaniu i możliwości podpisywania dokumentów procesowych fikcyjnym imieniem i nazwiskiem. Jeżeli zachodzi potrzeba objęcia tych osób ochroną, organy ścigania natychmiast inicjują niezbędne działania. Specjalną ochronę świadka i osób najbliższych określa ustawa o ochronie specjalnej świadka i osób mu najbliższych w związku

wódzkiej Policji. Taka ochrona polega na podjęciu świadka z wytypowanego bezpiecznego miejsca odosobnienia, zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego i anonimowości – względem osób postronnych, w tym stron postępowania, podczas rozprawy oraz przy transportowaniu po jej zakończeniu do miejsca umożliwiającego zachowanie anonimowości świadkowi. Należy dodać, że świadek anonimowy zarówno w realiach polskich, jak i czeskich podczas rozprawy kontaktuje się tylko z sędzią prowadzącym za pomocą indywidualnego systemu łączności bezprzewodowej. Źródło: wywiad z nadkom. M. Sz. (dane osobowe do wyłącznej wiadomości autorów), pełniącą służbę na stanowisku eksperta Zespołu ds. Ochrony Osób Zagrożonych Wydziału Kryminalnego KWP w Katowicach.

¹⁰ Ustawa nr 141 z dnia 9 grudnia 1961 r. o postępowaniu karnym (Zbiór ustaw z 1961 roku, pozycja 66 z późn. zm.).

¹¹ Ustawa nowelizacyjna nr 292 z dnia 10 listopada 1993 r. o zmianie i uzupełnieniu ustawy nr 141/1961 o postępowaniu karnym, ustawy nr 21/1992 o bankach i ustawy nr 335/1991 o sądach i sędziach (Zbiór ustaw z 1993 roku, pozycja 74 z późn. zm.).

z udziałem w postępowaniu karnym. Jeżeli ustaną okoliczności uprzednio stwarzające zagrożenie dla świadka i/lub jego rodziny, organ aktualnie prowadzący postępowanie karne anuluje utajnienie tożsamości świadka i jego wizerunku i włączy jego dane osobowe do materiałów postępowania, a od tego momentu świadek będzie występował pod własnym imieniem i nazwiskiem. Powyższe rozwiązanie nie dotyczy świadka, którego tożsamość i wizerunek utajniono w związku z § 102a¹². Wyżej opisana instytucja świadka anonimowego umożliwia wdrożenie ochrony w postaci utajnienia jego tożsamości i wizerunku w trakcie trwania przesłuchania i innych czynności procesowych realizowanych w ramach prowadzonego postępowania karnego.

Tę formę ochrony świadka stosuje się w sytuacji, gdy jego bezpieczeństwa nie można zapewnić w inny sposób, zwłaszcza standardowymi działaniami prewencyjnymi policji¹². Realność sytuacji bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia świadka i jego rodziny oraz wypełnienia wszystkich ustawowych znamion uprawniających do wdrożenia ochrony w postaci utajnienia tożsamości i wizerunku ocenia organ prowadzący postępowanie karne. Ocena realności zagrożenia opiera się nie tylko na subiektywnej opinii świadka, ale także na informacjach pochodzących z innych wiarygodnych źródeł. Obawy i strach świadka przed potencjalną zemstą nie stanowią przesłanki do zastosowania instytucji świadka anonimowego.

Wyżej wymienione rozwiązania nie odnoszą się do utajnienia tożsamości i wizerunku osób wymienionych w § 102a ustawy o postępowaniu karnym. Przepis ten brzmi:

1. Osoba, która jest czynnym funkcjonariuszem organów policyjnych lub funkcjonariuszem formacji policyjnych z innego kraju,
 - a. wykorzystana w postępowaniu karnym jako agent pod przykryciem lub prowadząca operację specjalną, albo
 - b. bezpośrednio uczestnicząca w działaniach z udziałem agenta pod przykryciem lub uczestnicząca w operacji specjalnej, jest przesłuchiwana w charakterze świadka z jednoczesnym utajnieniem tożsamości i wizerunku.
2. W wyjątkowych przypadkach przy pełnej gwarancji, że w wyniku przesłuchania nie dojdzie do zagrożenia życia i zdrowia osoby wymienionej w ustępie 1, jego dekonspiracji czy innych zagrożeń w pełnionej służbie, a także nie wystąpią zagrożenia dla osób dla niego najbliższych, czynności procesowe z jego udziałem mogą być prowadzone bez utajnienia tożsamości i wizerunku wyłącznie na

¹² B. Vangeli, *Zákon o Policii České republiky*, Praha 2014, s. 71.

wniosek Prokuratora Krajowego po uprzednim uzyskaniu opinii właściwego merytorycznie kierownika jednostki organizacyjnej z formacji policyjnej realizującej działania z udziałem osób wymienionych w ustępie 1.

Może dojść do sytuacji, w której świadek, obawiając się o własne zdrowie i życie, zwróci się o utajnienie jego tożsamości i wizerunku, a policja po przeprowadzonych czynnościach dotyczących sprawdzenia realności zagrożenia stwierdzi, że takiego zagrożenia nie ma¹³. W takim przypadku policja przekazuje organowi nadzorującemu prowadzone postępowanie z udziałem świadka materiały z przeprowadzonych czynności weryfikujących informacje o zagrożeniu. Organ prowadzący postępowanie dokonuje oceny informacji uzyskanych o realności zagrożenia życia i zdrowia świadka oraz podejmuje decyzję, czy kontynuować czynności procesowe z jego udziałem, czy też przesunąć termin ich realizacji do momentu ustania zagrożenia lub wdrożenia czynności ochronnych. Jeżeli nie można zwlekać z prowadzonymi czynnościami procesowymi, realizujący je organ podejmuje decyzję o utajnieniu tożsamości świadka.

W § 209 ustawy o postępowaniu karnym opisano sposób przesłuchania świadka anonimowego na rozprawie sądowej.

1. Przewodniczący składu orzekającego dba o to, aby świadek anonimowy, który nie został jeszcze przesłuchany, nie był obecny podczas przesłuchania oskarżonego i innych świadków. Jeżeli zachodzi obawa, że osoba nieposiadająca statusu świadka anonimowego, w obecności oskarżonego podczas rozprawy nie zezna prawdy lub w związku ze złożonymi zeznaniami grozi mu i jego rodzinie utrata zdrowia lub życia, przewodniczący składu orzekającego zainicjuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa świadkowi, poprzez utajnienie jego tożsamości lub usunięcie z sali rozpraw oskarżonego na czas składania zeznań przez świadka. Po powrocie na salę rozpraw oskarżony musi zostać zapoznany z treścią zeznań świadka i może się do nich odnieść oraz za pośrednictwem przewodniczącego składu orzekającego może zadawać pytania świadkowi, z którym w trakcie rozprawy oskarżony nie ma żadnego kontaktu wizualnego i głosowego. Jeżeli z okoliczności zaistniałych w trakcie rozprawy wynika, że tożsamość świadka musi zostać utajniona (§ 55 ust. 2), przewodniczący składu orzekającego przyjmuje rozwiązania, które uniemożliwią ustalenie tożsamości świadka.

2. Jeżeli treść przesłuchania świadka przeprowadzonego w postępowaniu sądowym stanowi najważniejszy środek dowodowy w sprawie, a tożsamość świadka była utajniona zgodnie z § 55 ust. 2, sąd podejmie

¹³ J. Chmelík, E. Bruna, *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty dokazování*, Praha 2018, s. 57.

wszelkie niezbędne działania w celu zweryfikowania wiarygodności świadka i jego zeznań.

Wyżej opisana instytucja świadka anonimowego jest najczęściej stosowaną w Czechach formą procesowej ochrony świadka. W przeciwieństwie do instytucji specjalnej ochrony świadka, która zostanie omówiona w dalszej części opracowania, instytucja świadka anonimowego nie ingeruje w sferę życia prywatnego świadka i jego rodziny, a ogranicza się do utajnienia tożsamości i wizerunku świadka. To rozwiązanie musi jednocześnie korespondować z prawem oskarżonego do obrony i sprawiedliwego procesu sądowego. Ta korelacja może rodzić problemy, zwłaszcza w sytuacji, gdy zeznania świadka są jedynym lub decydującym środkiem dowodowym w sprawie.

W sprawie dopuszczenia możliwości korzystania w procesie z takich dowodów, jak świadkowie anonimowi, w szczególności w sprawach zorganizowanej przestępczości, wielokrotnie swoje stanowisko zajmował Europejski Trybunał Praw Człowieka. Trybunał każdorazowo stwierdzał, że prawo oskarżonego do obrony musi zostać zachowane poprzez umożliwienie mu zadawania pytań, przynajmniej w formie pisemnej, a także umożliwienie mu odniesienia się do treści złożonych zeznań. Na przestrzeni lat stanowisko Trybunału dotyczące wskazanych dowodów podlegało pewnym zmianom i zdaniem autorów nie jest ono po dziś dzień jednoznaczne i jednolite. Autorzy reprezentują pogląd, że aby można było mówić o zachowaniu prawa do sprawiedliwego procesu przy jednoczesnym dopuszczeniu dowodu z zeznań świadka anonimowego, muszą zostać zachowane poniższe warunki:

- zawsze musi zaistnieć merytoryczna i zasadnicza przyczyna utajnienia tożsamości świadka;
- zeznania świadka są jedynym i decydującym środkiem dowodowym w sprawie;
- zawsze muszą obowiązywać rozwiązania uniemożliwiające ingerencję w prawo oskarżonego do obrony i sprawiedliwego procesu sądowego.

Instytucja specjalnej ochrony świadka

Kolejną możliwością ochrony świadka jest tzw. instytucja specjalnej ochrony świadka wprowadzona do porządku prawnego Republiki Czeskiej ustawą nr 137 z dnia 29 marca 2001 r. o specjalnej ochronie świadka i dalszych osób w związku z postępowaniem karnym¹⁴. Na podstawie

¹⁴ Ustawa nr 137 z dnia 29 marca 2001 r. o specjalnej ochronie świadka i dalszych osób w związku z postępowaniem karnym (Zbiór ustaw z 2001 roku, pozycja 56 z późn. zm.).

wyżej wymienionego aktu prawnego podejmowane są niestandardowe działania ochronne, mające na celu zapewnienie fizycznego bezpieczeństwa osobom objętym programami ochrony, których w realiach Republiki Czeskiej jest wdrażanych około 10 rocznie¹⁵. W ustawie ujęto formy działań ochronnych w postaci: fizycznej ochrony osobistej, pomocy w zakresie zmiany miejsca zamieszkania osoby chronionej, pomocy w zakresie rozpoczęcia życia w nowych realiach w innym miejscu, pomocy w zakresie zmiany tożsamości osoby chronionej. Ponadto w ramach ustawy policjanci realizują działania polegające na czynnościach kontrolnych wobec osób chronionych w zakresie przestrzegania warunków programu ochrony.

Działania w ramach instytucji specjalnej ochrony świadka realizuje Policja Republiki Czeskiej, a w przypadku osób osadzonych Służba Więzienna Republiki Czeskiej¹⁶. Obie formacje są ustawowo zobowiązane do współpracy w ramach realizowanych programów ochrony. Instytucje administracji państwowej są zobligowane do współpracy z Policją oraz Służbą Więzienną w zakresie niezbędnym do osiągnięcia celów ujętych w ustawie o specjalnej ochronie świadka i dalszych osób w związku z postępowaniem karnym. W celu ochrony tożsamości świadków lub zmiany ich tożsamości policja po stworzeniu nowej legendy¹⁷ w zakresie m.in. pochodzenia i uprzedniego funkcjonowania w społeczeństwie, wykorzystuje systemy informatyczne administracji państwowej, aby uwiarygodnić nową tożsamość świadka. W tym celu w bazach danych wprowadzane są zmiany w zakresie m.in. personaliów, miejsca zamieszkania, ukończonej edukacji, miejsca pracy, członków rodziny itd., usuwane są informacje wykorzystywane uprzednio w analizie kryminalnej czy blokowany jest dostęp do danych szczególnie istotnych dotyczących świadka i jego rodziny, objętych programami ochrony. Istnieje możliwość tzw. płytkiej ingerencji w bazach danych wybranych instytucji, w kontekście uwiarygodnienia legendy, pod jaką

¹⁵ Źródło: Wywiad z ppłk. Jozefem Hrudka – prodziekanem Wydziału Bezpieczeństwa i Prawa Akademii Policji Republiki Czeskiej w Pradze. Wywiad przeprowadził J.D. w dniu 10.02.2017 r. Ppłk Jozef Hrudka w latach 2008–2012 pełnił służbę specjalisty planowania i wyszkolenia w centralnej jednostce kontrterrorystycznej Czeskiej Policji – Oddziale Szybkiego Zabezpieczenia (cz. *Útvar rychlého nasazení*), która obsługiwała programy specjalnej ochrony świadka.

¹⁶ Ustawa nr 555 z dnia 10 grudnia 1992 r. o Służbie Więziennej i Straży Sądowej Republiki Czeskiej (Zbiór ustaw z 1992 roku, pozycja 112 z późn. zm.).

¹⁷ Termin „legenda” występuje w dokumentach niejawnych określających metody i formy pracy operacyjnej realizowanej przez policję. W realiach RP termin ten ujęto np. w „Instrukcji dotyczącej pracy operacyjnej objętej klauzulą tajności PP”. Podobne rozwiązanie obowiązuje w Republice Czeskiej.

aktualnie prowadzony jest świadek objęty programem ochrony. Tworząc nową tożsamość osoby chronionej, można wykorzystać niektóre jej dane osobowe. Policja oraz Służba Więzienna w związku z prowadzonymi działaniami specjalnej ochrony są uprawnione do przetwarzania danych osobowych świadka i jego najbliższej rodziny zgodnie z ustawą nr 101 z dnia 4 kwietnia 2000 r. o ochronie danych osobowych¹⁸.

Ochronę specjalną można wdrożyć, jeżeli:

- osoba zagrożona zgadza się na formę i warunki proponowanych działań ochronnych oraz na częściowe wykorzystanie jej dotychczasowej tożsamości;
- minister spraw wewnętrznych zatwierdza wniosek o specjalną ochronę świadka złożony przez policję, sąd lub przedstawiciela organów ścigania. Wniosek o objęcie ochroną specjalną jest składany za pośrednictwem ministra sprawiedliwości.

Policja musi przekazać osobie zagrożonej wszystkie posiadane informacje o potencjalnych przesłankach zagrożenia jej życia i zdrowia lub zagrożenia wobec osób jej najbliższych oraz o realiach wdrożenia specjalnego programu ochrony. Sposób przekazania przez policję informacji o zagrożeniu powinien uwzględniać wiek osoby zagrożonej oraz stopień jej rozwoju intelektualnego. Ponadto policjanci informują daną osobę o fakcie objęcia programu ochrony klauzulą tajności i zastrzeżeniu, że wszystkie informacje uzyskane w trakcie działań ochronnych podlegają ustawie o ochronie informacji niejawnych¹⁹. Fakt poinformowania o tajności prowadzonych działań ochronnych świadek objęty programem ochrony potwierdza, wypełniając stosowne oświadczenie.

Jeżeli wystąpi realne, bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia świadka lub jego rodziny, policja za zgodą Prezydenta Policji Republiki Czeskiej (odpowiednik Komendanta Głównego Policji w Polsce) wdraża działania w zakresie ochrony fizycznej jeszcze przed zatwierdzeniem wniosku przez ministra spraw wewnętrznych. Podobny algorytm jest możliwy w sytuacji zagrożenia dla świadka osadzonego, a w tej sytuacji działania ochronne wdraża Służba Więzienna po uprzednim uzyskaniu zgody Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Działania ochronne można wdrożyć również bez zgody osoby zagrożonej, jeżeli jej stan zdrowia uniemożliwia wydanie takiej zgody. Jeżeli osobą zagrożoną jest małoletni, osoba upośledzona umysłowo lub osoba nieposiadająca pełnej zdolności do czynności prawnych, zgodę na wdrożenie programu ochro-

¹⁸ Ustawa nr 101 z dnia 4 kwietnia 2000 r. o ochronie danych osobowych (Zbiór ustaw z 2000 roku, pozycja 32 z późn. zm.).

¹⁹ Ustawa nr 412 z dnia 18 października 2005 r. o ochronie informacji niejawnych i zasadach bezpieczeństwa informacji (Zbiór ustaw z 2005 roku, pozycja 143 z późn. zm.).

ny może udzielić jej prawny opiekun. Jeżeli nie ma możliwości poinformowania danej osoby o realnym zagrożeniu, które jej dotyczy, oraz o realiach programu ochrony, takie informacje bezzwłocznie przekazuje się prawnemu opiekunowi. W przypadku, gdy dochodzi do konfliktu interesów osoby zagrożonej lub chronionej z jej prawnym opiekunem, zgodę na objęcie działaniami ochrony specjalnej podejmuje przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun, kurator, jeden z małżonków). W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia świadka Policja i Służba Więzienna podejmują natychmiastowe działania ochrony specjalnej, nawet przed uzyskaniem pisemnej zgody prawnego opiekuna czy przedstawiciela ustawowego²⁰.

Do obowiązków osoby chronionej należy:

- przestrzeganie warunków ochrony specjalnej;
- postępowanie zgodnie z poleceniami funkcjonariuszy Policji i Służby Więziennej;
- bezzwłoczne informowanie funkcjonariuszy Policji i Służby Więziennej o nowych okolicznościach mających wpływ na podejmowane działania ochrony specjalnej²¹.

Działania w ramach instytucji specjalnej ochrony świadka zostają zakończone, jeżeli osoba chroniona wycofa swoją pisemną zgodę lub w przypadku niezatwierdzenia przez ministra spraw wewnętrznych wniosku o objęcie świadka ochroną specjalną. Ponadto minister spraw wewnętrznych podejmuje decyzję o zakończeniu działań w ramach ochrony specjalnej, jeżeli przesłanki o zagrożeniu życia lub zdrowia świadka i osób dla niego najbliższych ustaną. Minister może zadecydować o ukończeniu działań specjalnej ochrony świadka, jeżeli osoba chroniona:

- odmówiła współpracy w ramach prowadzonego postępowania karnego, w związku z którym udzielona została świadkowi ochrona;
- w trakcie trwania ochrony dopuściła się przestępstwa umyślnego;
- nie wypełnia poleceń i nie stosuje się do instrukcji funkcjonariuszy policji realizujących działania ochronne;
- naruszy zobowiązanie do zachowania w tajemnicy informacji dotyczących działań ochronnych.

O zakończeniu ochrony osoba chroniona zostaje powiadomiona pisemnie przez jednostkę policji, która wdrożyła działania ochronne. Dokument decyzji o zakończeniu działań specjalnej ochrony świadka funkcjonariusze przekazują bezpośrednio osobom, których on dotyczy. Kopia decyzji z podpisem osoby chronionej lub podpisem jej opiekuna praw-

²⁰ M. Marini, *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*, Praha 2008, s. 34.

²¹ *Specifika výkonu zabezpečovací detence v České republice*, red. D. Gáč, M. Jůzl, Brno 2020, s. 49.

nego czy przedstawiciela ustawowego pozostaje w materiałach programu specjalnej ochrony świadka. Od powyższej decyzji, którą należy przekazać osobie chronionej nie później niż do 15 dni od momentu jej uprawnienia się, chronionemu nie przysługuje odwołanie. Do tego czasu Policja i Służba Więzienna nadal realizują działania ochronne, w formie adekwatnej do bieżących informacji o zagrożeniu.

W ramach działań ochronnych funkcjonariusz policji może:

- wejść do obiektu, z którego może grozić niebezpieczeństwo osobie chronionej, i dokonać kontroli tego obiektu oraz osób w nim się znajdujących, a także pojazdów będących na terenie tego obiektu;
- zakazać wstępu do obiektu lub jego części tak długo, aż czynności z udziałem osoby chronionej zostaną zakończone lub z pozyskanych informacji wynika, że nie występuje zagrożenie dla życia i zdrowia chronionego.

Kontrola obiektu jest możliwa tylko po wyrażeniu zgody przez właściciela lub zarządzającego obiektem. Kontrola osób przebywających w obiekcie odbywa się na ogólnych zasadach wynikających z uprawnień funkcjonariuszy ujętych w ustawie o Policji Republiki Czeskiej²². Kontrolę osobistą powinien wykonywać funkcjonariusz tej samej płci, co osoba kontrolowana, a w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że osoba kontrolowana może posiadać przy sobie broń lub inne niebezpieczne narzędzie, kontrolę może przeprowadzić funkcjonariusz płci odmiennej. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osoba kontrolowana może posiadać broń lub inne niebezpieczne narzędzie w otworach anatomicznych ciała lub wewnątrz narządów ciała, kontrolę zasadniczo powinien przeprowadzić pracownik służby zdrowia profesjonalnie przygotowany do tego typu czynności. W ramach kontroli osób znajdujących się w obiekcie kontrolowanym policjanci mogą:

- ustalać tożsamość osób wchodzących i wychodzących z kontrolowanego obiektu;
- weryfikować uprawnienie tych osób do przebywania na terenie kontrolowanego obiektu;
- dokonać przeszukania wnoszonych i wynoszonych z obiektu rzeczy, przedmiotów, bagaży itp.;
- zatrzymywać wjeżdżające i wyjeżdżające z obiektu pojazdy i dokonać ich przeszukania;
- odebrać broń osobie ustawowo uprawnionej do jej posiadania na czas przebywania tej osoby w obiekcie, w którym znajduje się również osoba chroniona;

²² M. Šteinbach [i in.], *Zákon o Policii České republiky. Komentář*, Praha 2019, s. 185.

- zakazać wstępu do obiektu lub jego części, gdzie znajduje się osoba chroniona.

W trakcie kontroli obiektu w czynnościach powinien uczestniczyć właściciel albo osoba zarządzająca obiektem lub wskazana przez nich inna uprawniona osoba. Kontroli obiektu można dokonać bez zgody i wiedzy właściciela lub zarządzającego obiektem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że z tego obiektu grozi bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia osób chronionych. Po wykonaniu czynności kontroli obiektu policjant powinien powiadomić o tym fakcie właściciela lub zarządzającego obiektem, a jeżeli nie jest to możliwe, policja ma obowiązek zabezpieczyć skontrolowany obiekt do czasu przyjazdu uprawnionej osoby.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że może zaistnieć atak na osobę chronioną lub na jej mienie, policja jest zobowiązana do podjęcia w niezbędnym zakresie działań polegających na wyznaczeniu tzw. bezpiecznej strefy odosobnienia osoby chronionej i odcięciu tej strefy od dostępu publicznego na czas niezbędny do neutralizacji zagrożenia lub zorganizowania eskorty ochronnej. W tym celu funkcjonariusze mogą wykorzystywać wszystkie znajdujące się na wyposażeniu czeskiej policji środki techniczne, jak również techniczne środki specjalne stosowane w ochronie fizycznej osób.

W przypadku podejrzenia, że osoba chroniona nie przestrzega zobowiązania do zachowania informacji o działaniach ochronnych w tajemnicy, zwłaszcza gdy w wyniku jej postępowania potęgowane jest zagrożenie dla osób chronionych lub policjantów realizujących działania ochronne, funkcjonariusze w celu zweryfikowania tych podejrzeń mogą stosować środki techniki operacyjnej, w tym m.in. podsłuch w miejscu przebywania osoby chronionej, podsłuch telefoniczny, kontrolę korespondencji, kontrolę korespondencji elektronicznej²³.

W ramach działań maskujących instytucję specjalnej ochrony świadka funkcjonariusze są uprawnieni do zakładania działalności gospodarczej oraz mogą ubiegać się o wydanie licencji, koncesji, pozwolenia na prowadzenie reglamentowanej czy regulowanej działalności gospodarczej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. W tym celu policjanci wykorzystują środki pracy operacyjnej, m.in. dokumenty legalizacyjne, środki konspiracyjne, środki ochrony technicznej i środki finansowe z funduszu specjalnego policji.

Pod pojęciem dokumentu legalizacyjnego, w realiach prawnych Republiki Czeskiej, należy rozumieć dokument służący do ukrycia prawdzi-

²³ V. Dvořák, M. Kloubek, *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*, Praha 2011, s. 26.

wej tożsamości osoby chronionej lub funkcjonariusza policji. Dokumenty legalizacyjne wydaje policja lub ministerstwo spraw wewnętrznych za zgodą ministra. Dokumenty legalizacyjne mogą zostać wydane osobie chronionej objętej programem ochrony lub osobie, która już nie jest chroniona instytucją specjalnej ochrony świadka, tylko za zgodą tej osoby. Dokumentem legalizacyjnym nie może być legitymacja poselska, legitymacja senatorska, legitymacja członka rządu, legitymacja Prezesa Czeskiego Banku Narodowego, legitymacja służbowa pracownika Najwyższej Izby Kontroli, legitymacja służbowa sędziego Trybunału Konstytucyjnego, legitymacja służbowa sędziego, legitymacja służbowa prokuratora oraz dokument na nazwisko nieżyjącej osoby. Organy administracji państwowej na wniosek policji lub ministerstwa spraw wewnętrznych wprowadzają zmiany (na czas określony) w systemach informatycznych, którymi dysponują, i wydają w zakresie własnych uprawnień dokumenty legalizacyjne, z zachowaniem pełnego stopnia tajności podejmowanych działań. Rejestr wydanych dokumentów legalizacyjnych prowadzi ministerstwo spraw wewnętrznych.

Środkami konspiracyjnymi wykorzystywanymi przez czeską policję w działaniach ochronnych są rzeczy i obiekty służące do skutecznej realizacji powierzonych zadań, a pod pojęciem środków ochrony technicznej należy rozumieć m.in. systemy alarmowe, antynapadowe montowane w miejscu przebywania czy w pojeździe chronionego, systemy CCTV²⁴ jak również urządzenia do skrytej lokalizacji.

Środki finansowe z funduszu specjalnego policji są wydatkowane przez policjantów prowadzących programy ochrony w ramach instytucji specjalnej ochrony świadka, m.in. na zakwaterowanie chronionego w miejscu odosobnienia, na jego wyżywienie, na przejazdy publicznymi i służbowymi środkami transportu oraz na inne niezbędne wydatki ponoszone w związku z prowadzeniem działań ochronnych. Fundusze specjalne czeskiej policji nie podlegają przepisom regulującym zarządzanie środkami finansowymi państwa. Funkcjonariusze dysponujący pieniędzmi z funduszu specjalnego mają obowiązek wydawać je rozsądnie i gospodarnie. Zasady określające zarządzanie funduszami specjalnymi ustala minister spraw wewnętrznych na wniosek Prezydenta Policji Republiki Czeskiej.

Funkcjonariusze policji oraz służby więziennej w ramach prowadzonych działań ochronnych mają obowiązek poszanowania powagi

²⁴ CCTV (ang. *Closed Circuit Television*) oznacza system telewizji funkcjonującej w układzie zamkniętym. Do zasadniczych elementów tworzących ten system należą kamery, monitory, rejestratory wizji, układy sterowania, a także urządzenia pomocnicze. Źródło: J. Dworzecki, J. Szymczyk, *Kryminologia. Wybrane zagadnienia*, Gliwice 2010, s. 233.

i godności osób chronionych, dążyć do zapewnienia maksymalnej ochrony tym osobom, mają postępować w taki sposób, aby osobom chronionym nie zagrażało żadne bezpośrednie niebezpieczeństwo i nie mogą narażać chronionych na niepotrzebne ryzyko, a ingerencja w sferę życia prywatnego i konstytucyjnych praw osób chronionych nie może przekraczać stopnia niezbędnego do osiągnięcia celu zamierzonego w ramach realizacji programu ochrony. Za wszelkie szkody materialne poczynione w ramach realizacji instytucji specjalnej ochrony świadka odpowiedzialność finansową ponosi skarb państwa, który w tym zakresie reprezentuje ministerstwo spraw wewnętrznych.

W ramach współpracy międzynarodowej informacje dotyczące prowadzonych działań ochronnych mogą być przekazywane bez pośrednictwa i zgody właściwego organu państwowego. Jeżeli zachodzi potrzeba wykorzystania funkcjonariusza z innego państwa do działań w ramach instytucji specjalnej ochrony świadka, a dopuszczają to zawarte bilateralne umowy i porozumienia pomiędzy Republiką Czeską a krajami sąsiednimi, to za zgodą Prezydenta Policji Republiki Czeskiej oraz przedstawiciela zagranicznej formacji, którą ten policjant reprezentuje, takie rozwiązanie jest możliwe²⁵. W takiej sytuacji zagranicznemu funkcjonariuszowi przysługują prawa wynikające z ustawy nr 137/2001. Koordynatorem zagranicznego funkcjonariusza w ramach prowadzonych działań ochronnych jest policjant wskazany przez Prezydenta Policji Republiki Czeskiej. Czeska Policja, za zgodą osoby objętej programem ochrony, może wystąpić do innego państwa o pomoc w koordynacji i realizacji działań ochronnych poza granicami Republiki Czeskiej. Policja może za zgodą ministra spraw wewnętrznych objąć działaniami ochronnymi osoby, o których ochronę wystąpi inne państwo lub organy sądowe. Warunkiem *sine qua non* jest również zgoda osoby, której działania ochronne mają dotyczyć.

Z uwagi na fakt, że możliwości bezpiecznego przesiedlenia osoby objętej instytucją specjalnej ochrony świadka są w realiach Republiki Czeskiej znacząco ograniczone, bowiem w tym małym kraju środowiska przestępcze dobrze się znają, bardzo często wykorzystywana jest w tym zakresie współpraca z sąsiednimi państwami, zwłaszcza ze Słowacją, co znacząco wpływa na podniesienie poziomu bezpieczeństwa chronionych osób²⁶. Roczne koszty ponoszone przez czeską Policję na realizację programów ochrony w ramach instytucji specjalnej ochrony świadka kształtują się na poziomie 50 mln koron.

²⁵ A. Sotolář, F. Půry, *K možností a limitům využití institutu utajených svědků*, „Trestněprávní revue”, 2003, nr 2, s. 37–47.

²⁶ P. Kupka, T. Šmíd, *Český organizovaný zločin*, Brno 2011, s. 54.

Krótkoterminowa ochrona osób

Innym od omówionych wyżej form ochrony świadków jest krótkoterminowa ochrona osób, do której odnosi się § 50 ustawy nr 273 z dnia 17 lipca 2008 r. o Policji Republiki Czeskiej. Do bieżącej taktyki działań policyjnych krótkotrwałą ochronę osób wprowadziła instrukcja nr 11 Prezydenta Policji Republiki Czeskiej z 2011 r. Ta forma działań ochronnych jest adresowana do wąskiego kręgu osób, którym grozi poważne niebezpieczeństwo. W myśl tej regulacji każdy funkcjonariusz policji jest zobowiązany do udzielenia natychmiastowej ochrony fizycznej w przypadku zaistnienia bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia osoby, a jego interwencja trwa do czasu wdrożenia rozszerzonych działań w tym zakresie. Chronieni mogą być również bliscy osoby zagrożonej. Działania krótkoterminowej ochrony osób mogą być podejmowane praktycznie natychmiast po uzyskaniu informacji o zagrożeniu konkretnej osoby/osób, a o ich wdrożeniu decyduje komendant wojewódzki policji na podstawie wniosku podległych mu funkcjonariuszy służby kryminalnej i śledczej. Uprawniona do złożenia wniosku jest również Jednostka do Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej Prezydium Policji Republiki Czeskiej w Pradze. Zawsze przed podjęciem decyzji o rozpoczęciu działań w ramach krótkoterminowej ochrony osób analizowane są inne możliwości neutralizacji istniejącego zagrożenia.

W ramach krótkoterminowej ochrony osób można realizować cztery formy działań ochronnych:

- ochronę fizyczną, podejmowaną przez policję w miejscu, gdzie osobom chronionym grozi niebezpieczeństwo, lub realizowanie czynności mających na celu zneutralizowanie istniejącego zagrożenia;
- tymczasową zmianę miejsca pobytu osoby chronionej, polegającą na jej przewiezieniu do obiektów policyjnych lub znajdujących się pod kontrolą tej formacji;
- wykorzystanie technicznych środków ochrony, w tym systemów alarmowych, antynapadowych, odstraszających w miejscu zamieszkania, przybywania czy w środkach transportu należących do osoby chronionej;
- działania prewencyjno-informacyjne podejmowane przez wszystkie jednostki terenowe czeskiej policji na rzecz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Krótkoterminowa ochrona osób jest realizowana przez 60 dni. Jeżeli zaistnieją okoliczności wskazujące na konieczność przedłużenia działań

ochronnych, może ona zostać przedłużona na czas określony. Działania ochronne realizują jednostki organizacyjne podlegające komendantowi wojewódzkiemu policji właściwego ze względu na miejsce realizowanej ochrony, jak również tą formą działań zajmuje się na terenie całego kraju Jednostka Ochrony Konstytucyjnych Urzędników Państwowych (odpowiednik polskiej Służby Ochrony Państwa).

Zakończenie

Bezpieczeństwo obywateli jest udziałem bezpieczeństwa publicznego, rozumianego jako ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli, a tym samym majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Potrzeba bezpieczeństwa stała się jedną z najważniejszych wartości, będąc jednocześnie głównym korelatem stosunków między ludźmi, małymi i dużymi grupami społecznymi. Dlatego warunkiem *sine qua non* na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego powinno być skuteczne funkcjonowanie wszystkich służb i instytucji działających w jego obrębie. Spośród czeskich grup dyspozycyjnych policja posiada najobszerniejszy katalog zadań i kompetencji, stan etatowy, poziom wykształcenia funkcjonariuszy oraz specjalistyczne wyposażenie i rozwiązania organizacyjno-taktyczne, które umożliwiają sprawne działania na rzecz bezpieczeństwa obywateli. Niewątpliwie do takich właśnie rozwiązań organizacyjno-taktycznych należą działania podejmowane na rzecz zapewnienia ochrony świadkom, i to zarówno w wymiarze procesowym, jak również i fizycznym. Prawidłowa realizacja form specjalnej ochrony świadka stanowi istotny element zwalczania przestępczości, w tym przede wszystkim przestępczości zorganizowanej, w realiach Republiki Czeskiej.

O złożonej roli policji w społeczeństwie może świadczyć fakt, że Czesi – jak każde współczesne, demokratyczne i rozwinięte społeczeństwo – oczekują od tej formacji, z jednej strony, reaktywności wobec wszelkich przejawów naruszonego porządku prawnego, a z drugiej, pewnego rodzaju spolegliwości, zwłaszcza w kontekście ingerowania w prawa i wolności zagwarantowane obywatelom przez konstytucję. Ten antynomiczny dualizm postrzegania roli policji przez społeczeństwo stanowi nie lada wyzwanie dla wszystkich przedstawicieli tej największej formacji mundurowej w Republice Czeskiej.

Bibliografia

- Chmelík J., Bruna E., *Dokazování v trestním řízení. Trestněprávní a kriminalistické aspekty dokazování*, Praha 2018.
- Dvořák V., Kloubek M., *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*, Praha 2011.
- Dworzecki J., Szymczyk J., *Kryminologia. Wybrane zagadnienia*, Gliwice 2010.
- Kočan Š., Löffler B., Zámek D., *Poriadková polícia*, Plzeň 2013.
- Kupka P., Šmíd T., *Český organizovaný zločin*, Brno 2011.
- Kwasiński R. *Metody przesłuchiwań stosowane przez FBI*, Warszawa 2020.
- Marini M., *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*, Praha 2008.
- Nožina M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*, Praha 2003.
- Sotolář A., Púry F., *K možnostem a limitům využití institutu utajených svědků*, „Trestněprávní revue”, 2003, nr 2.
- Specifika výkonu zabezpečovací detence v České republice*, red. D. Gáč, M. Jůzl, Brno 2020.
- Šteinbach M., *30 let Policie České republiky*, Praha 2021.
- Šteinbach M. [i in.], *Zákon o Policii České republiky. Komentář*, Praha 2019.
- Ustawa nr 141 z dnia 9 grudnia 1961 r. o postępowaniu karnym (Zbiór ustaw z 1961 roku, pozycja 66 z późn. zm.).
- Ustawa nr 555 z dnia 10 grudnia 1992 r. o Służbie Więziennej i Straży Sądowej Republiki Czeskiej (Zbiór ustaw z 1992 roku, pozycja 112 z późn. zm.).
- Ustawa nowelizacyjna nr 292 z dnia 10 listopada 1993 r. o zmianie i uzupełnieniu ustawy nr 141/1961 o postępowaniu karnym, ustawy nr 21/1992 o bankach i ustawy nr 335/1991 o sądach i sędziach (Zbiór ustaw z 1993 roku, pozycja 74 z późn. zm.).
- Ustawa nr 101 z dnia 4 kwietnia 2000 r. o ochronie danych osobowych (Zbiór ustaw z 2000 roku, pozycja 32 z późn. zm.).
- Ustawa nr 137 z dnia 29 marca 2001 r. o specjalnej ochronie świadka i dalszych osób w związku z postępowaniem karnym (Zbiór ustaw z 2001 roku, pozycja 56 z późn. zm.).
- Ustawa nr 412 z dnia 18 października 2005 r. o ochronie informacji niejawnych i zasadach bezpieczeństwa informacji (Zbiór ustaw z 2005 roku, pozycja 143 z późn. zm.).
- Ustawa nr 273 z dnia 17 lipca 2008 r. o Policji Republiki Czeskiej (Zbiór ustaw z 2008 roku, pozycja 91 z późn. zm.).
- Válková H., Kuchta J., *Základy kriminologie a trestní politiky*, Praha 2005.
- Vangeli B., *Zákon o Policii České republiky*, Praha 2014.
- Wywiad z ppłk. Jozefem Hrudka – prodziekanem Wydziału Bezpieczeństwa i Prawa Akademii Policji Republiki Czeskiej w Pradze. Wywiad przeprowadził J.D. w dniu 10.02.2017 r.
- Wywiad z nadkom. M. Sz. (dane osobowe do wyłącznej wiadomości autorów), pełniącą służbę na stanowisku eksperta Zespołu ds. Ochrony Osób Zagrożonych Wydziału Kryminalnego KWP w Katowicach. Wywiad przeprowadził J.D. w dniu 17.01.2018 r.

Special witness protection in the Czech Republic. Overview of the issues**Abstract**

The article presents the protection of witnesses within the framework of coordinated actions against organised crime in the Czech Republic. It points out the legal possibilities available in the Czech Republic for the protection of witnesses and furthermore characterises the institution of the anonymous witness. The so-called institution of special witness protection, which operates under a 2001 law, is also addressed. A form of witness protection involving short-term protection of persons is also described.

Keywords: witness protection in the Czech Republic, anonymous witness, institution of special witness protection, short-term protection of persons